

ctinæ insta illis. **Hoc enim faciendo, te ipsum saluum facies, & eos qui te audiunt.** Vt forma sit omnibus, non solum in bonis operibus, uerum etiam in doctrinæ exercitio admonet. **Apparere enim debere significat exercitium profectum, in doctrina duntaxat & in gestis.** Bona enim arbor bonos fructus facit. **Similiter & bona doctrina mala opera habere non potest, ut cum uisa fuerint bona opera, diuini magisterij fructus esse intelligantur, & auditores possint proficere.** Tum uera enim & metuenda esse intelligunt quæ dicunt, quando ab eo ipso qui docet magna ueneratione obseruari uidentur. **Quod rectori plebis duobus proficit modis.** Et suorum enim bonorum operum & audientium mercedem accipiet, quomodo si negligens fuerit, tam pro se quam pro eis redditurus est rationem.

Mat. 7

CAPVT V.

Seniorem ne increpaueris, (sed exhortare ut patrem, iuniores ut fratres, anus ut matres adolescentulas ut sorores, in omni castitate.) Propter honorificentiam ætatis maiorem natu cum mansuetudine ad bonum opus prouocandum, ut facilius suscipiat admonitionem. **Potest enim uereri comonitus, ne postea corripatur, quod turpe est seniori.** Nam apud omnes utique gentes honorabilis est senectus. **Vnde & synagoga, & postea ecclesia, seniores habuit, quorum sine consilio nihil agebatur in ecclesia.** Quod qua negligentia obsoluerit nescio, nisi forte doctorum desidia, aut magis superbia dum soli uolunt aliquid uideri. **Iuniores quasi fratres ceteris admonendos cum dilectionis affectu, ut uidentes amoris causa se comoneri facilius se corrigant, quippe cum uideant non discrepare opera eius à predicatione.** **Anus uero quasi matres, ut dum miti sermone doceri se uident, non aspere accipiant, quia honorifice proficiunt.** **Asperum est enim senibus cum corripiuntur à iunioribus.** **Quod temperamento quodam liniri uult, ut profectus sit & dicenti & audienti.** **Adolescentulas ut sorores admonet edocendas**

cendas, ut prompte possint bonæ conuersationis suscipere disciplinam. Quādo enim cum imperio insinuari sibi uidet quæ ad bonam pertinent uitam, & consentit humiliter se præbens admonenti, Blanditijs enim solent obtineri quæ autoritate non possunt. Nam animalia quādo membra sua zelantur blanditijs tamen cedūt. ¶ Viduas honora quæ uere uiduæ sunt.) Has uiduas dicit honorandas quæ data opera uiduæ sunt. Quæ cum possent nubere, ut meliores essent & dignæ deo, iecundas nuptias respuerūt, scientes semel benedici cōiugium, æmulæ sanctissimæ Annæ quæ ieiunijs & obsecrationibus deo seruiabat noctu dieq̃, unius uiri experta concubitum. ¶ Si qua autem uidua filios uel nepotes habet, discat primū domum suam pie tractare & mutuam uicem gratiarum reddere parentibus, hoc enim acceptum est coram deo.) Viduam prius in hac uita & cōuersatione dicit probandam, ut tunc demum digna sit uidua ecclesiæ nuncupari quæ nō quæstus causa magis q̃ defensionis ecclesiasticæ succumbat disciplinæ. Præire debent merita, ut accedenti debitus honor tribui uideatur. Quæ em̃ affectus suos pie tractauit & domum bene gubernauit, dei legem seruabit digna effecta remuneratione ecclesiæ. ¶ Nam quæ uere uidua est & desolata sperat in deo & instat orationibus noctu dieq̃.) Viduam filios aut nepotes habentē non facile admittendam ad stipendia ecclesiæ, quia si pie & sollicite domum suam gubernauit, necesse est reddi illi uicem à suis, sicut & illa reddidit propinquis. Si autē ut assolet impietas fuerit operata ut anus despiciatur à suis quos pie tractauit, dignum esse hanc suscipi ab ecclesia, quia in domini lege fideliter cōuersata est. Vidua igitur desolata aut à suis cōtemptra, sperat in deo. Vidēs enim ex nulla parte se habere suffragium, toto animo deuota est deo, de quo solo auxilium uitæ salutisq̃ expectat. ¶ Nam quæ in delicijs est uiuens mortua est.) Viduam propter quod uidua dicitur talem esse debere significat, ut ad dominum promerendum orationibus uacet, deo seruiens noctu dieq̃, ut ostendat se idcirco nup-

ptias secundas contempſiſſe, ut inſtaret diſciplinæ domi-
 nicæ. Si enim ſub nomine uiduæ delitijs uacet, aut luxu-
 ria uiuens, mortua habenda eſt, quia impoſturæ genus
 eſt aliud agere & aliud profiteri, non obſequia & deu-
 tionem dei, ſed honorem uiduæ uolentes habere, cum
 nominis ipſius profeſſio hoc indicet, quia ſpreto uiro,
 deum elegit, cui ſeruiat tota mente propter uitam pro-
 miſſam. ¶ Et hæc præcipe ut irreprehenſibiles ſint.)
 Tãtam diligentiam actuum ac morum uiduam uult ha-
 bere, ut reprehendi non poſſit. Amota enim à ſpe mun-
 danæ conuerſationis & corporis curandi officio, pro-
 pter hoc ſe ad deum cõtulit ut probabilem agat uitam.
 Sublatis enim occaſionibus quæ aditus ſolent aperire
 peccatis, poteſt bona cõuerſatio incolumis permanere.
 ¶ Si quis autem ſuorum & maxime domeſticorum curæ
 non habet, fidem negauit & eſt infideli deterior.) Vidua
 uiduam quæ negligens fuit circa ſuos affectos, ut educa-
 ret eos in diſciplinam & correptionem domini inhono-
 randã, quia ſicut perfidi legi dei non obediuit, ut peior
 habeatur neceſſe eſt, qui ſub lege & timore dei agens cõ-
 temptor eſt, q̃ qui non ſubiectus eſt legi. Hic enim neſcit,
 ille autem ſciens contemnit. ¶ Vidua eligatur annorum
 non minus ſexaginta quæ fuerit uirius uiri uxor, in ope-
 ribus bonis teſtimonium habens, ſi filios enutriuit, ſi ho-
 ſpitio recepit, ſi factorum pedes lauit, ſi preſſuram paciẽ-
 tibus miniſtrauit, ſi omne opus bonum ſubſecuta eſt.) Si
 prærogatiua præteritorũ operũ uidua cõmendatur eli-
 gendã hanc docet. Dñi em̃ iudicio aſcribitur nomen eius
 eccleſiaſticis monumentis quam dignã uetus uita decla-
 rat. Imbuta em̃ diuinis obſequijs, & in his uitam atterẽs
 ſuſcipienda eſt in ſinus eccleſiæ cui olim ſe uouit legiti-
 mis ſeruitijs. ¶ Iuniores aut̃ uiduas deuita. Cũ enim in de-
 litijs, egerint, in Chriſto nubere uolunt.) Prohibet ado-
 leſcentulas uiduas in hac ſuſcipi profeſſione. Lubricę em̃
 ætati, fides facile haberi nõ debet, quippe cũ quarundã
 exempla præcedant quæ poſt profeſſionem uitæ deliti-
 arũ oblectatione, nomen nõ opa uiduitatis habẽt, & cõ-

uerſa

uersæ nuptiis sollicitatur. Qui enim putat se in Christo
 uitam delitijs agere minime innocens perseverat. Luxu-
 ria enim trahit illum ad sua membra, ut subiiciatur pec-
 cato, delitiæ enim ianuæ sunt peccati. Non enim quò ten-
 dat ignoratur qui fluidam amat uitam. ¶ Habentes dam-
 nationem, quia primam fidem irritam fecerunt. Quid
 maneat tales ostendit, ne facile audeant quò implere diffi-
 cile est, aut si animus est huic deuotioni deditus, apud se
 interim teneat, quia dicit temerarium esse profiteri, quò
 adhuc iuuenili ætati credi non debet. Damnationi enim
 fit obnoxius quò ab hoc declinat quò recte fecerat. Quan-
 tum enim laudabile est si impleat quò ultra uires eius
 creditur, tantomagis puniendus erit, si hoc audeat sibi
 imponere præsumptione temeritatis quò ferre non
 possit, nec ad ueniam debet pertinere, qui à primordio
 infidelis inuentus est. ¶ Simul autè & ociose discunt circũ-
 re domos. Non solum autè ociose, sed & uerbose & curio-
 se, loquẽtes quæ non oportet. Quædam uirgines uel uir-
 duæ commendante professione (gloriosum est enim hu-
 ius rei uocabulum) acceptabiles sunt domibus diuitem,
 quæ id agunt ut pareant uoluntatibus eorum, ambulan-
 tes & quærentes quæ præferant ad illos, quibus delecten-
 tur ut ociose muneribus afficiantur. Et malo more plus
 quærunt fabulas quàm quæ operantur manibus, ut elate proce-
 dant & composite contra professionem suam agentes.
 Quæ res solet istis etiam in hac uita esse contraria, reue-
 latur enim id quò semper occultum putant. Quid est enim
 ut ea loquantur quæ non oportet? Nuptiarum enim sunt
 proxime multorum secretorum participes, adularices,
 seruorum querulæ. ¶ Volo itaque iuniores nubere, filios
 procreare, matresfamilias esse, nullam occasionem da-
 re aduersario maledicti gratia. Iam enim quædam deer-
 rauerunt post satanam. Quoniam quæ supra dixit de
 huiusmodi contraria & illicita, perducet eas ad mortem.
 Idcirco consilium dat & præcepit ea fieri quæ licita sunt.
 Melius est enim domus curam suæ gerere, quàm in aliena do-
 mo adulari. Et multum expedit nubere quàm sub bona & pia
 professione

professione notabiliter incedere. Plus autem est cum pudore manibus uictum quærere quàm inuerecunde cum ocio aliena utensilia expectare. Sic enim inuenit occasionem satanas quomodo subuertat animas incòsultas, cum pia profitentes iniuste uersantur. Nihil enim tam periculosum est, quàm si professioni gesta repugnent. Apertum enim malum non zelatur satanas, quia gaudet in illo, iustum uero quem uidet fallere, id agit, ut manifestet illum suum filium esse non dei, quod factum non displicet deo. ¶ Si quis fidelis, uel si qua fidelis habet uiduas, sufficienter subministret illis, ut non grauetur ecclesia ut ueris uiduis sufficiat. Quid mirum si apostolica potestas futura potuit præuidere? Nam apparet quod dixit, quia fidelium uiridua nunc multum grauant ecclesiam, & eorum qui locupletes uidentur mundi, quia per senectutis causam desistentes eas ab opere sanifici, retrahunt eis & uestimentum & uictum, non totum tamen ex parte ut illarum ipsa inopia ad ecclesiam conuertantur ut uiuant. Quos oportebat, non solum suis indigentibus largiri: uerum etiam alias inopes pascere & cõtegere. Quod multum obest: Cum enim his datur, cæteris aut minus, aut non datur quibus magis dandum est, quæ dignæ sunt ecclesiarum sumptibus ministrari. Sic autem grauat cum cogitur uestire multos quæ deberet uestire, & plebs quæ libenter & frequenter possit ministrare paucis, cogitur plures dimittere, ut aut muret, aut tardius occurrat. Nam cum præcipiat unius uiri uxorem eligi uiduam, nunc inueniuntur inter eas non tantum duum aut trium maritorum uxores, sed & quæ turpius uixerint, quod aliquando per negligentiam fit aliquando potentatu insinuantis. ¶ Qui bene præsumunt præhyteri duplici honore habeantur digni, maxime qui laborant in uerbo & doctrina. Boni dispensatores ac fideles, non solum honore sublimi debent digni iudicari, sed & terreno, ut non contristentur indigentia sumptuum, sed magis gaudeant fide sua & doctrina. Instantior enim fit si non humilietur inopia & crescit in illo autoritas cum uidet se etiam in præsentis laboris sui fructum percipere,

non ut abundet, sed ut non desit. ¶ Dicit enim scriptura: Non infrenabis bouem trituratē, dignus est operarius mercede sua.) Tanta merces debet esse euangelizantis regnum dei, qua neq; cōtristetur, neq; extollatur. ¶ Aduersum presbyterum accusationem ne receperis.) Quoniam huius ordinis sublimis honor est, huiusmodi em̄ uicarij Christi sunt, idcirco non facile de hac persona accusatio debet admitti. Incredibile enim debet uideri istū q̄ dei antistes est criminose uersatum, sicut credibile est scenicum esse turpissimum. ¶ Delinquētes autem coram omnibus argue, ut ceteri metum habeant.) Quoniam em̄ non facile credi debet de presbytero crimen, si probetur tamen aut sit manifestum, quia irreuerēter uersatus est, publice præcipit arguendum ut ceteri terreantur, quod non solum ordinatis proficit, sed & plebi. Quando enim uident dignitosum uirum erroris causa corripī, necesse est ut caueant sibi. ¶ Testor coram deo & Christo Iesu & electis angelis, ut hæc custodias, sine præiudicio, nihil faciens in partem aliam declinans: Manus cito nemini imposeris, neq; communicaueris peccatis alienis, temeripsum castum custodi.) Cōtestationem deponit apud deū patrem & Christum filium eius & electos angelos, quos dominus in euangelio sanctos appellat. Hi ergo electi sunt, quia sunt alij reprobī qui sunt nō dei angeli sed diaboli assentientes apostostasie eius. Sub testatione ergo ea quæ ad ordinationem ecclesie mandat custodiri, præcipit nihil fieri sine præiudicio, ne facile aliquis accipiat ecclesiasticam dignitatem, nisi prius de uita eius & moribus fuerit disputatum, ut dignus approbatus minister aut sacerdos constituatur, ut non postea si reprehensibilis uideatur, pœniteat forte principem populi non ad illud quid præiudicasse quid mereretur, quem improbabiliter ordinauit: nec illum cuius peccata ad suspicionem ueniunt ordinandum, ne commaculetur ordinator uirij & delictis eius. Si ergo omnino latentia sunt delicta immunis erit rector, quia consciētia eius libera est. Suspicio enim trepidū facit. Peccat enim si non pbat & sic
ordinat

ordinat. Melior enim ceteris debet probari qui ordinā-
dus est. Non enim sufficit si sine crimine sit, quia merita
eius debent præire bonorum operum, ut dignus habeatur
ad ordinationem. Hæc episcopus custodiens, castum
se exhibebit religioni, cuius rei in futuro præmium con-
sequatur. ¶ Nam noli bibere aquam, sed uino modico ute-
re propter stomachū & crebras tuas infirmitates.) Nūc
speciale consilium dat, ut seipsum salubri regat doctri-
na. Prudenter enim deus sibi seruire uult, non ut nimie-
tate sua debiles fiant, & postea medicorum suffragia re-
quirant. Temperandum est enim, ut si fieri potest cœptū
obsequium gradatim prouehatur, q̄ per inconsideran-
tiam minuatur. Intemperantia enim ipsam animam in-
quietam facit, ut cum de infirmitate sollicita est, nō tan-
tum dedita sit diuinis seruitijs. **Damnum ergo affert im-**
providentia. Anima enim in tranquillitate posita, totū
cor extollit ad deum, integro consilio obsecrans quæ pe-
tenda sunt. ¶ Quorūdam hominum peccata manifesta
sunt, præcedentia in iudiciū, quosdā uero & subsequunt,
¶ Pari modo & opera bona manifesta sunt, & quæ aliter se
habent abscondi nō possunt.) Nullam excusationē uult
intelligi fore eorum qui his adhærent quorum peccata
propaliam sunt, ut cum euitandi sint magis honori sint.
Hoc enim significat, ut homo dei ab his secernatur, maxi-
me dispensator Christi, qui etiā corripiendi eos habet au-
toritatē: Qui si se emendare promittunt retinendi sunt.
Alios uero subsequi mala opera illorū ostendit, quæ cū ui-
uentes æstimant boni, mortui detegunt, ut quæ prius osten-
debant se idoneos, postmodū declarētur impostores. Su-
periore ratione sicut mala ita & facta bona manifesta
sunt. Bona enim uita & actus modesti abscondi non pos-
sunt, adhibita pietate faciunt p̄fectos. Sed sicut quædam
mala occulta ad præsens sunt, ita & bona. Nemo enim
omnia in hominibus potest scire, sed ex his quæ uidet
& audit, probat & iudicat. Perpendit enim an ea quæ dī-
cuntur conueniant ei de quo dicuntur, siue bona siue
mala. Quæ autem occulta fuerint hominibus, in